

UTREDNINGS- OCH FORSKNINGSPLAN SOM STÖDER STATSRÅDETS BESLUTSFATTANDE – bakgrundspromemoria

Utrednings- och forskningsplanen som stöder beslutsfattande i statsrådet 2014 har utarbetats under ledning av statsrådets kansli i en arbetsgrupp (arbetsgruppen) som koordinerar statsrådets forsknings-, framsyns- och utvärderingsverksamhet.

Forskningsplanens innehållsmässiga valprinciper

För forskningsplanen har valts fokusområden och huvudteman vars forskningsfrågor har en klar koppling till kunskapsbehovet och frågorna inom regeringens beslutsfattande. Vid val av innehåll har man använt följande valprinciper:

- Behovsinriktning: motsvarar kunskapsbehovet för regeringens och ministeriernas beslutsfattande
- Strategisk inriktning: realiserar regeringsprogrammet och andra centrala, strategiska linjebestämningar samt har en stor ekonomisk och samhällspolitisk betydelse
- Tidsmässigt infallande (tidsspänn 1–3 år): Producerar kunskap inom tidsrymden som beslutsfattandet kräver
- Realiserbarhet: är pga. av sin karaktär av stöd för beslutsfattande lämplig att finansieras och realiseras genom just detta finansieringsinstrument (jfr den egna budgetfinansieringen av ministeriernas förvaltningsområden, finansieringsinstrumentet för strategisk forskning, Finlands Akademi och Tekes program).
- Relevans: Forskningens/utredningens innehåll och tillämpningsform är väsentliga för behoven för beslutsfattande på kort sikt (till exempel forskningsöversikter, policy brief)
- Forskningsfrågornas lämplighet: forskningsproblemet har formulerats som konkreta frågor som kan besvaras genom den föreslagna verksamheten
- Nyhetsvärde: Kunskapen är inte tillgänglig sedan tidigare. Utöver nationell forskning/dito utredningar ska man även observera identifierade internationella referenspunkter eller exempel och samt internationella kunskapsbaser och informationskällor, om detta är rationellt och nyttigt i relation till frågeställningen
- Ansvar: Temat har ett ansvarigt ministerium som förmår resurssätta projekteringen, projektansökan, uppföljningen, rapporteringen, informationskontrollen och kommunikationen under projektets förlopp samt godkänna prestationen.

Vid val av teman har man utnyttjat statsrådets planerings- och styrningsprocesser och de i samband med dessa förda diskussioner om beslutsfattandets kunskapsbehov (inkl. regeringsprogrammet och dess uppföljning, framtidsredogörelsen, regeringens strategimanglingar, det strukturpolitiska programmet).

Beskrivning av fokusområdena och huvudtemana

Utrednings- och forskningsplanen innefattar fem fokusområden och för dem valda huvudteman. Temanans mogenhetsgrad och konkretitet är på tämligen olika nivåer. En del av temana är på en allmänare nivå, medan man däremot i andra redan kan identifiera mycket konkreta forskningsfrågor

och förslag till projekt. Forskningsfrågorna som definierats för huvudtemana preciseras och avgränsas för att säkerställa genomförbarheten av utrednings- och forskningsprojektet när man beslutar om att kungöra huvudtemat för ansökan. De behov vars skede av mogenhet ännu inte är förknippade med motiveringar som kan definieras som forskningsfrågor eller konkreta situationer av beslutsfattande har överförts till vidare beredning och för föredragning till nästa års plan.

I **Bildning, gemenskap och delaktighet som grund för välfärden**

Fokusområdet ligger kring att förebygga polariseringen, förbättra den utbildningsmässiga jämställdheten och främja medborgarinflytandet i samhället. Temana har en direkt anknytning till regeringsprogrammet och dess plan för dess verkställande. Utgångspunkten utgörs av regeringsprogrammets fokus kring att förhindra fattigdom, ojämlikhet och marginalisering. Man kan se att polariseringstendenserna har stärkts i viss mån, men det behövs mer kunskap om orsakerna till och konsekvenserna av dem. Temana stöder det tväradministrativa åtgärdsprogrammet mot fattigdom och marginalisering, verkställandet av samhällsgarantin för och den demokratipolitiska redogörelsen om de unga samt stärkandet av deras medborgarinflytande. Med de föreslagna temaområdena strävar man efter att öka inflytelseutvärderingar. Temaområdena har anknytning till de sammanfattningar som arbetsgruppen utformade tillsammans om projektens resultat (promemorian ”Strategisen tutkimus- ja arviointisuunnitelman tuloksia”, 29.1.2013 [’Den strategiska forsknings- och utvärderingsplanens resultat’])

I förslaget koncentrerar man sig avsiktligt på åtgärderna kring de unga, eftersom åtgärderna ingår i regeringsprogrammets prioriteter och kräver vidare aktioner. Tidigare grundarbete har utförts genom försorg av delegationen för sektorsforskning och arbetsgruppen.

1.1. **Förebyggande av polarisering i samhället**

Det behövs information om nya polariseringstrender med särskild inriktning på de unga och andra mest sårbara samhälleliga grupper, inklusive invandrare. Man kan åtminstone i utbildningsmässig jämställdhet och kunskapsresultat se tecken på polarisering och risker för fördjupning av förfördelning som polariseringen medför. Detsamma gäller ”finansiell läskunnighet”, vilket avspeglas i det stora antalet unga med ekonomiska svårigheter. Ur perspektivet för välfärd och samhälleliga kostnader är de allt större skillnaderna när gäller att följa levnadsvanor (fysisk aktivitet, näring osv.) som främjar hälsan fortfarande ett problem.

Regeringens framtidsredogörelse (2013) tar upp stillasittande levnadsvanor som ett särskilt bekymmer för framtiden. Dessa försämrar arbetslivets produktivitet, konkurrensförmågan och har ett starkt samband med skillnaderna i hälsa och välbefinnande mellan befolkningsgrupperna samt utvecklingen av marginalisering. Man har gjort ingen övergripande bedömning av de nationalekonomiska kostnader som stillasittandet orsakar. Kostnaderna för stillasittandet har aldrig bedömts.

Arbetsgruppen gjorde 2012 en utredning av vad vi vet om effektiviteten av politiska åtgärder för att minska marginaliseringen och skillnaderna i välbefinnandet bland barn och unga. I rapporten rekommenderade man att effektivera elevbasen, förbättra verksamheten i arbetsverkstäder, öka läroavtalsutbildningen samt i samband med AN-byråernas tjänster och andra åtgärder främja åtgärder som förbättrar ungdomarnas resurser. En färsk rapport om ungdomsgarantins forskningsspecifika stöd har samma innehåll. Enligt rapporten är det väsentligt att ortspecifika samarbetsmodeller och serviceprocesser har samordnats och att de fungerar smidigt. Man måste utveckla servicemodeller som integrerar servicen till de unga. Antalet invalidpensionerade unga har ökat. Tillträdet för de unga till yrkesmässig rehabilitering har inte blivit bättre.

Huvudtemat är att förebygga samhällets polarisering. Den första frågan tangerar livssituationen för de unga personer som råkat i svårigheter på penning- och kreditmarknaden samt för unga personer

som marginaliserar och isolerar sig. Syftet med planen är att genomföra ett gemensamt projekt som särskilt tangerar SHM:s, JM:s, ANM:s och UKM:s uppdrag.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Vilka åtgärder och servicemodeller borde tillämpas under samarbete mellan olika aktörer så att livssituationen för dem som har råkat i svårigheter på penning- och kreditmarknaderna inte drar ut på tiden och fördjupar tendensen av ojämställdhet? För planeringen av policyåtgärder behöver man en kartläggning av den totala situationen. I karteringen beaktar man kreditgivningsfrågor, skuldsättning, förmågan att klara sig ekonomiskt (omsorg), studiestöd, skuldrådgivning och betalningsarrangemang och utmätning. Idag har även många unga personer råkat i ekonomiska svårigheter.
- Vilka policyåtgärder och tjänster borde man utveckla för livssituationen för unga personer som isolerar och marginaliserar sig? Dessa frågor är ofta även förknippade med mentalhälsoproblem som kan sträcka sig över flera generationer.
- Hur kan man med policyåtgärder utveckla tjänster så att de är mer integrerade och så att man bättre förebygger hot om marginalisering då hoten kan vara akuta eller sträcka sig över flera generationer?

Det är väsentligt att dessa serviceprocesser har samordnats och att de fungerar smidigt. I utredningen ska man kartlägga och bedöma hur nuvarande servicestrukturer inverkar samt hur man kan främja god praxis för att underlätta tillträdet för unga personer till arbetsmarknaden eller utbildning, särskilt för unga personer som marginaliserar sig. Kring tjänsterna ska man åtminstone granska mentalhälsovårds- och rusmedelstjänster, uppsökande ungdomsarbete och rehabilitering, inklusive rehabiliterande arbetsverksamhet. Vid utvärderingen ska man även fästa uppmärksamhet vid hinder för tillgången på tjänsterna och att tjänsterna används likvärdigt.

En annan fråga i huvudtemat tangerar skillnaderna mellan servicebehoven för aktiva och stillasittande medborgare samt om nuvarande policyåtgärder når sina målgrupper och särskilt de mest sårbara grupperna. Syftet är att förebygga att kostnaderna för samhället ökar. Syftet med planen är att genomföra ett gemensamt projekt som särskilt tangerar SHM:s, JM:s, ANM:s och UKM:s uppdrag, förutom de övriga ministerierna.

Forskningsfrågor är bl.a.

- Hur stora kostnader orsakar stillasittandet samhället?
- Finns det uppföljnings-, register- och forskningsmaterial som man kan utnyttja för att hitta skillnader i servicebehovet för fysiskt aktiva och stillasittande medborgare (hälso- och sjukvård), samt i arbetsdeltagande och produktivitet (sjukfrånvaro, produktivitetsnedgångar)?
- Kan man i ljuset av existerande forskningsdata hitta individuella eller samhälleliga faktorer som förutspår de samhälleliga kostnaderna för stillasittandet inom olika åldersgrupper (bl.a. äldre personer, barn och ungdomar)?
- När statsförvaltningens hälsofrämjande åtgärder och program sina målgrupper och särskilt dem i vars fysiska aktiviteter och levnadsvanor det skulle finnas mest att korrigera?
- Hur borde man utveckla lagstiftningsåtgärderna och stödsystemen för att förbättra inverkan av verksamheten? Sådana system är bl.a. olika stödsystem, verksamhetsprogram och officiella linjedragningar för motion och idrott samt rekommendationer och beskattning.

1.2. Konsekvenserna av utbildningsmässig jämställdhet – kompetens, tillväxt och välbefinnande

Vid en internationell jämförelse var de finländska skolelevernas kunskapsnivå av toppklass. Den utbildningsmässiga jämställdheten har varit Finlands särskilda styrka. Den har möjliggjort ett utnyttjande till fullo av mänskliga resurser på arbetsmarknaderna och stärkt den sociala kohesionen. Enligt de nyaste forskningsresultaten har inlärningsresultaten i de finländska skolorna försämrats och skillnaderna mellan olika elevgrupper ökat. Detta inverkar väsentligt på de unga personernas framtida möjligheter till sysselsättning och hur de framskrider i sin utbildningskarriär.

Efter en tidigare undersökning vet man att föräldrarnas utbildningsnivå och kulturella kapital inverkar på faktorerna ovan. Läget har på många förändrats. Kunskapsresultaten har sjunkit inom alla grupper (från superduktiga till dem med inlärningsvårigheter). Man kan även se att missgynnade anhopas. Gamla förklaringar räcker inte längre. Det är skäl att utreda om det finns nya faktorer som förklarar nedgången i inlärningsresultaten och differentieringen i valen av utbildningskarriär. Sådana faktorer kunde ha samband med de allmänaste förändringarna kring samhället, kulturen, levnadsvanorna och värdeutvecklingen.

För beslutsfattande behövs en sammanfattande analys av Finlands nya situation. Analysen startas med en utredning av översiktstyp om de färskaste internationella och nationella undersökningarna, vilka särskilt granskas ur perspektivet för Finlands traditionella styrka, dvs. jämställdhet och jämlikhet (regional och socioekonomisk jämlikhet, jämlikhet mellan olika befolkningsgrupper och generationer). Utgående från översikten klargör man närmare nya förklarande faktorer som förvittrar kunnandet och den sociala kohesionen.

Resultaten av en utredning med anknytning till temaområdet kan utnyttjas i planeringen av utbildnings- och samhällspolitiken på riksomfattande och regional nivå. Resultaten skulle vara till nytta när man utvärderar nya metoder för att förebygga utslagning och vid verkställandet av ungdomsgarantin. Resultaten av utredningen kan också ha betydelse när man inriktar konst- och kulturpolitiska åtgärder, bl.a. när man verkställer barnkulturpolitiska program.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Finns det förklaringar, som avviker från tidigare utredningar eller kompletterar dem, på skillnaderna i inlärningsresultaten bland och framskridandet i utbildningskarriären för finländska barn och ungdomar? Vilka är sådana faktorer? Vad borde man göra för att kunnandets nivå ska stiga till toppen igen (och att den observerade ojämlikheten förebyggs)?
- I vilken utsträckning träffar det, att man inte har framgång i utbildningen och missar utbildningskarriären, samma barn och unga som även blir utanför intressen och annan utvecklande verksamhet som skapar deltagande? Vilken samverkan har dessa faktorer och med vilka metoder kan man förbättra ställningen för dessa barn och unga i utbildningen och intresseaktiviteter?

1.3. Öppet och jämställt deltagande – medborgarinflytande och delaktighet

Med huvudtemat strävar man efter att utreda gamla och nya verksamhetsmodeller för demokratin samt frågor kring orsakerna till ojämlikhet och ojämställdhet. Statsrådet linjerar i sin demokratipolitiska redogörelse att man utvecklar nya kanaler för deltagande och inflytande samt ökar förvaltningens öppenhet och växelverkan med intressegrupper. Genom projektverksamhet strävar man efter att stöda ett verksamhetsprogram för att stärka, uppfölja och utvärdera demokratin som verkställs efter redogörelsen, samt utvärdera deltagandetjänster.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Hur har man kunnat sammankoppla medborgarinitiativ och andra former av deltagande med det strategiska beslutsfattandet?
- Hur mycket påverkan sker genom organisationsverksamhet?
- Fortsätter ojämlikheten i deltagande att öka regionalt och mellan olika socioekonomiska grupper?
- Vilka är orsakerna till att man inte deltar?
- Hur kunde man i fortsättningen stöda till exempel invandrarnas och de ungas deltagande bättre?

II Förhållandet mellan arbete, kunnande och företagande

Enligt framtidsredogörelsen har Finland 2030 framgång, om landet med stöd av sina egenartade faktorer för framgång och genom att bära ansvar såväl i Finland som globalt lyckas bygga en hållbar tillväxt. Finland vill profilera sig som en inspirerande, attraktiv och stabil verksamhetsmiljö för företag, specialister och arbetstagare. Den oundgängliga diversifieringen av närings- och företagsstrukturen bygger på att sådana framtida faktorer för framgång identifieras som ger Finland förmåga att klara snabba ekonomiska förändringar bättre och i vilka Finland har såväl naturliga styrkor att bygga på som globala marknader att utnyttja. Så som framtidsredogörelsen linjerar vill Finland erbjuda den bästa verksamhetsmiljön och hemorten för särskilt de företag som vill och kan såväl förnya sig som växa globalt.

Akuta kunskapsbehov kan framträda kring förändringarna i verksamhetsmiljön. Ett sådant tema är automatisering. Man vet redan att den kommer att förändra yrkesstrukturen, kompetenser och företagsverksamheter radikalt. Temat har beröringspunkter med framsynen kring arbetskrafts- och utbildningsbehovet på lång sikt, i vilken man måste gå till en exaktare nivå än tidigare och in på yrkesstrukturens nivå.

2.1 Arktiska möjligheter

Betydelsen av det arktiska området har förutom annanstans även identifierats i regeringens färska strategi för arktiska områden. I Finland finns det inom olika sektorer betydande kompetens i branschen av kallt klimat och även den digitala utvecklingen skapar egna möjligheter för exploatering av det nordliga läget. En framgångsrik verksamhet inom de arktiska områdena förutsätter samverksamhet med företag, forskningsvärlden, regeringar och internationella organisationer för utredning av verksamhetsmiljön. Områdets ekonomiska perspektiv är signifikant och reellt, men även förknippat med risker och osäkerheter. För att Finland ska kunna vara en aktiv aktör måste man systematiskt ta fram utvärderingar av nytta och risker till grund för beslutsfattandet. Det är även viktigt att man riktar forskning på arktisk verksamhet och kartlägger var Finland nu har specialkompetens och på vilka kompetensområden inom branschen av kallt klimat det lönar sig att satsa, särskilt nu när vårt land förbereder sig för ordförandeskapet i Arktiska rådet år 2017. Det är viktigt att man även beaktar säkerhetssynpunkter (politisk, miljö- och verksamhetssäkerhet). Huvudtemat ses som särskilt viktigt, emedan inget nuvarande finansieringsinstrument för forskning finansierar forskning i stil med vad som föreslås och som är viktig för Finland (överlappar inte Finlands Akademis forskningsprogram som startar i april eller Tekes pågående program för arktiska hav).

I uppdragen som genomförs producerar man data gällande Finland och stöder Finlands deltagande i Arktiska rådets projekt *Adaptation Actions for a Changing Arctic* (AACA) (2013-2017). Projektet AACA producerar integrerade förändringsutvärderingar och bedömer eventuella anpassningsmetoder (rapport kring årsskiftet 2015/2016) för tre geografiska pilotområden, varav ett är Barents (Finland, Norge, Sverige, Ryssland). Det är av central betydelse för samarbetet kring såväl det arktiska som Barentsområdet att det i synnerhet produceras finsk information till rapporten om Barentsområdet. Finland är just nu ordförande i Barents Euro-Arktiska Råd och våren 2017 tar Finland emot ordförandeskapet i Arktiska rådet varvid det blir aktuellt att granska de anpassningsåtgärder som AACA-projektet föreslår och verkställandet av åtgärderna. Regionalt preciserade klimatmodeller hjälper lokala invånare och näringar (renskötsel, skogshushållning, gruvdrift, byggande, turism) att besluta om nödvändiga åtgärder för anpassning till klimatförhållanden under förändring. I huvudtemat utarbetar man en ekonomisk analys och besvarar kunskapsbehov som inte besvaras annan-

stans, samt gör en allmän analys av områdets ekonomiska dynamik (inkl. bl.a. utvecklande av infrastrukturer och utnyttjande av råvaror).

En för identifiering av risker och för framsynen väsentlig form av kunskapsproduktion är integrerad utvärdering, där man utöver klimatförändringen även granskar konsekvenserna av tilltagande mänsklig verksamhet (gruvdrift, användning av energi- och naturtillgångar, turism, trafik, fiskeri) och av förändringar i arktiska havs- och landbundna ekosystem samt människans och naturens möjligheter att anpassa sig till föränderliga förhållanden. Man beaktar även säkerhetsdynamiken.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Hurdan är det arktiska områdets ekonomiska dynamik (inkl. bl.a. utvecklingen av infrastrukturer och utnyttjande av råvaror). Hurdana är konsekvenserna av affärsverksamhet och politisk dynamik för säkerheten och vice versa? Hur beaktar man kända/förutsebara förändringar i den arktiska verksamhetsmiljön (klimatförändringen)?
- Hurdana risker är förknippade med (ekonomisk) verksamhet i det arktiska området och hur står riskerna i relation till verksamhetens fördelar? Vilka juridiska och andra följder och ansvar orsakar verksamheten eventuellt olika aktörer? Vilken risknivå kan accepteras?
- Hurdana nya aktörer och intressen är aktiva inom det arktiska området och hur borde Finland beakta dem? (bl.a. Kinas arktiska intressen)

2.2 De möjligheter som knapphet och grön tillväxt innebär

Regeringen eftersträvar ett Finland som står i fronten i världen vad gäller miljövänlig, resurs- och materialeffektiv ekonomi samt som utvecklare av hållbara konsumtions- och produktionsmetoder. Med grön tillväxt avses ekonomisk tillväxt som bygger på koldioxidsnålhet och resurseffektivitet, tryggar ekosystemens funktionsduglighet, och minskar miljöbelastningen samt främjar välbefinnande och social rättvisa (SRK:s rapportserie 4/2013). Den gröna tillväxten byggs utgående från avtagande resurser. Hållbart nyttjande av naturtillgångar och ekosystemtjänster är en förutsättning för grön tillväxt på lång sikt. Grön tillväxt omfattar även en strävan efter att ersätta användningen av icke-förnybara naturtillgångar med hållbar användning av förnybara naturtillgångar.

Politiken har laddats med förväntningar och höga mål kring grön tillväxt. Energi- och resurseffektivitet samt gröna teknologier är centrala element i EU 2020 strategin för hållbar tillväxt. Under de senaste åren har man i Finland utarbetat flera gemensamma strategier och planer kring temat, till exempel Finlands bioekonomistrategi och nationella program för materialeffektivitet. Temat framträder centralt även i framtidsredogörelsen och statsrådets redogörelse om naturtillgångar.

Det behövs ett utredningsarbete som stöder avsättandet av bioekonomistrategins åtgärder, emedan man med det väsentligt kan accelerera utnyttjandet av bioekonomins och knapphetens möjligheter. Genom lagstiftningsåtgärder och andra styråtgärder kan man stöda uppkomsten av nya lösningar inom bioekonomin och säkerställa att användningen av råvarorna som bioekonomin behöver står på en hållbar grund. Det är viktigt för tillkomsten av en ny affärsverksamhet att den inte utsätts för onödiga administrativa belastningar och regleringar i relation till konkurrerande länder. Samtidigt ska man i en vid omfattning identifiera bioekonomins möjligheter och stärka möjligheterna från tjänster och immateriellt värdeskapande inom bioekonomin.

Beträffande materialeffektivitet utfärdar kommissionen i maj 2014 ett meddelande om resurseffektivitet. De första besluten om linjedragningar torde fattas i slutet av året (mål, indikatorer). Under de

påföljande åren torde mer förpliktande frågor framträda för beslutsfattande. Finland är ett mycket materialintensivt land. Vi bör således ha kunskap för att kunna effektivt påverka EU:s beslut och inriktandet av den nationella politiken. Indikatorerna på resurseffektivitet är ett behov som kräver brådskande utredning. De behövs bl.a. som stöd för nationella linjedragningar i enlighet med EU:s meddelande om materialeffektivitet. Vid sidan av indikatorerna som beskriver resursanvändningen ska man även identifiera indikatorer som beskriver de miljö- och samhällsekonomiska konsekvenserna av att man förbättrar resurseffektiviteten och användningen av resurserna.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Vilka är de centrala behoven av att utveckla och ändra lagstiftningen för verkställandet av bioekonomistategin?
- Vilka är de centrala förvaltningsmässiga flaskhalsarna kring bioekonomins utveckling och med hurdana åtgärder kan de avlägsnas?
- Vilka är de centrala temana, plattformarna och formerna kring samarbetet för verkställandet av bioekonomistategin och hur kan de stärkas?
- Vilka är de centrala indikatorerna på resurs- och materialeffektivitet samt grön tillväxt?

2.3 Inverkan av och alternativ för arbetspolitiska åtgärder

Temat producerar kunskap för regeringsprogrammets mål gällande förlängning av arbetskarriärer och ökning av sysselsättningsgraden samt verkställande av regeringens strukturpolitiska program, vari som specialbehov har identifierats en utvärdering av inverkan av arbetskraftstjänster (partiellt arbetsdugliga, aktiverande socialskydd, aktivering och rehabilitering, servicecentralerna för arbetskraften). Utgående från utvärderingen av inverkan kan man effektivisera genomförandet av åtgärdsprogram för arbetskraftstjänsterna och utveckla möjligheter till deltagande och göra det mångsidigare genom att utnyttja metoder för rehabilitering, utbildning och arbetskraftsförvaltning. Syftet är att utvidga utbudet inom kommunerna, staten, företag, organisationer och privathushåll på åtgärder som skapar deltagande.

Temat är nödvändigt för att svara på kunskapsbehovet för såväl det nuvarande regeringsprogrammet som strukturpolitiska åtgärder (förlängning av arbetskarriärer, ökning av sysselsättningsgraden, partiellt arbetsdugliga, aktiverande socialskydd, aktivering och rehabilitering, arbetskraftens servicecentraler). En central utmaning i det nya välfärdsavtalet är sysselsättningen, som är viktig för deltagandet i samhället. I temat tar man upp frågor kring arbetskraftspolitiken i såväl den offentliga som privata sektorn (konsistensen mellan staten, kommunerna och socialskyddsfonderna i arbetskraftspolitiken). Den offentliga arbetskraft- och företagsservicen har en stor betydelse ifråga om förebyggande av arbetslöshet, förkortande av arbetslöshetsperioderna, arbetskraftens tillgänglighet och skapande av nya arbetsplatser. Ny kunskap behövs i synnerhet beträffande inverkan av elektroniska tjänster på arbetskraftspolitiken, emedan det här är fråga om en klientmålgrupp där en del har betydande svårigheter med informationstekniken och den elektroniska läskunnigheten.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Hurdan är arbetskraftstjänsternas ändamålsenlighet vad gäller verksamheten på den mellanliggande arbetsmarknaden, sysselsättningen av partiellt arbetsdugliga och integreringen av invandrare (inkl. elektroniska tjänster)?
- Hur kan man med arbetskraftspolitik främja en fungerande arbetsmarknad och förhindra att arbetslösheten blir strukturell?

- Stöder det nuvarande förmånssystemet utbudet på arbete?
- Hurdana behov skapar automatiseringen för arbetskraftspolitiken och -tjänsterna? Hur avspeglas dessa verkningar inom olika yrkesgrupper och funktioner och hur ska man vara beredd på förändringen? Vad är helhetsbilden utgående från existerande forskning?

2.4. Industriella Internet och automatisering

Industriella Internet (II) är en sida av den digitala ekonomin och en betydande teknisk och kommersiell, global omvälvning med signifikanta samhälleliga konsekvenser. Industriella Internet anses vara den ”tredje industriella revolutionen”. Användningen av den bedöms öka världens bruttonationalprodukt med 1–1,5 procent om året under åtminstone de tio följande åren. Redan i nuläget har finska företag och forskningsinstitut betydande kompetens kring temat, men även anledning att observera att dess verkningsområde är mer omfattande än så: förutom med den tillverkande industrin och dess produkter har industriella Internet täta förbindelser med även den offentliga sektorn och samhällets funktioner, bl.a. energiproduktion och -distribution, handel, logistik, trafik, användning och underhåll av fastigheter och annan infrastruktur, hälsovård, åldringsboende, samhällstjänster m.m. Möjligheterna för finländska företag att utnyttja denna potential kräver även att eventuella författningshinder identifieras. De preliminärt formulerade forskningsfrågorna motsvarade regeringens och ministeriernas kunskapsbehov på kort sikt och skulle snabbt kunna projekteras med hjälp av konkreta frågor.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Vilka möjligheter och vilka konsekvenser för sysselsättningen skapar industriella Internet för den finska ekonomin (t.ex. hurdant är läget för finska företag (på basis av företagets storlek, kompetensområde, m.m.)?
- Hurdana möjligheter och hot kan identifieras och hur kan man utveckla incitament och utrensa hinder?
- Hurdana internationella samarbetsstrukturer behövs?

III Hållbar offentlig ekonomi

En väsentlig utmaning för Finland i framtiden är förmågan att skapa och upprätthålla en tillräcklig ekonomisk förmögenhet. Efterhand som befolkningen åldras ökar pensions- och omsorgskostnaderna medan vårdrelationerna försämras. Kommande generationer har getts löften om tjänster som inte kan verkställas med dagens strukturer på en ekonomiskt hållbar grund. Den offentliga ekonomin har ett betydande hållbarhetsunderskott och för att lösa det behövs det även ny utrednings- och utvärderingskunskap.

Utöver hållbarhetsunderskottet på lång sikt är Finland även utmanat av strukturella förändringar som påverkar ekonomins balans på medellång sikt. Ekonomins traditionella hörnstenar – elektronik- och skogsindustrin – undergår en stor brytningstid. Svårigheterna i dessa branscher avspeglas i funktionsdugligheten av hela ekonomin. Eftersom även konjunkturutvecklingen har varit svag har planeringen den senaste tiden av ekonomipolitiken försvarats av att förändringarna pga. konjunkturer och strukturer är svåra att hålla isär.

En utmaning för att utveckla och upprätthålla livskraften i områdena och stadsregionerna är bl.a. samhällsstrukturens utveckling mot decentralisering. Syftet med att övergripande utveckla områdena är att samordna planerna för och realiseringen av markanvändning, boende, trafik, tjänster och näringar. Stärkandet av samhällsstrukturen och den ekonomiska betydelsen och inverkan av dess förenhetligande kräver utvärderingar och utredningar.

Fokusområdet för hållbar offentlig ekonomi strävar efter att stärka kunskapsbasen som behövs för planeringen av ekonomipolitiken. Som fokus den här ansökningsrundan har man utvalt två traditionella teman i den offentliga ekonomin samt ett tema som utreder den ekonomiska betydelsen av markanvändning och boende. Principen är att man i fortsättningen i fokusområdets utredningsverksamhet även kan ta andra aktuella, omfattande kunskapsbehov för markanvändningen och boendet under utredning ur ett perspektiv för offentliga ekonomin.

3.1. Den offentliga ekonomins hållbarhet och struktur

Regeringen har ställt sig målet att minska hållbarhetsunderskottet, dvs. balansen mellan intäkter och utgifter på lång sikt. I sitt strukturprogram ställde regeringen undermål för kommunerna, den offentliga serviceproduktionens produktivitet, arbetsutbudet, den strukturella arbetslösheten och den totala ekonomins produktionspotential. Det finns otaliga, alternativa ekonomipolitiska åtgärder för att uppnå respektive undermål. Målet för utredningsverksamheten är att finansiera utvärdering av effektiviteten och andra konsekvenser av alternativa åtgärder. Eventuella frågor att utredas i det här huvudtemat har anknytning till produktiviteten i offentliga tjänster och hurdana alternativa lösningar man identifierar i utvecklandet av skattesystemet (i en riktning som avkastar så mycket skatteintäkter som möjligt).

3.2. Den offentliga ekonomins stabilitet och finanspolitiken

För att stabilisera den offentliga ekonomin har man nyligen reformerat finanspolitikens regler och diskussionen kring en optimal regelstruktur fortsätter. Det är viktigt att man utreder hur man mäter balansen den offentliga ekonomin och hur den offentliga ekonomin ska balanseras efter avvikelser från balansbanan. I Finland har man även för diskussioner kring tidsspannet för att bryta ökningen av statsskulden och genom vilka ekonomipolitiska alternativ detta bör ske. Kronisk skuldsättning

kan leda till akuta och oförutsedda behov av anpassning, men på kort sikt påverkar den offentliga ekonomin även hela ekonomins driftighet.

Eventuella frågor att utredas har anknytning till hur man borde fastställa de finanspolitiska reglerna så att de är så nyttiga som möjligt i situationer där den ekonomiska utvecklingen avviker kännbart från vad som förväntats (pga. konjunkturläget eller strukturchocker).

3.3.1. Utrednings- och utvärderingsverksamhet som upphandlas till stöd för utvärderingen av ekonomipolitiken

Utvärderingen av ekonomipolitikens mål och genomförande är en viktig del av stödet för det samhälleliga beslutsfattandet. Ekonomipolitikens utvärderingsråd svarar för utvärderingen av ekonomipolitiken.

Ekonomipolitikens utvärderingsfrågor är bl.a.:

- Ändamålsenligheten av målen som ställts för ekonomipolitiken?
- Uppnåendet av målen som ställts för ekonomipolitiken och ändamålsenligheten av valda metoder?
- Kvaliteten på framsyns- och utvärderingsmetoder som använts vid beredningen av ekonomipolitiken?
- Samordnandet av ekonomipolitikens olika delområden och kopplingarna till samhällspolitikens övriga delområden?
- Ekonomipolitikens framgång särskilt vad gäller hållbarheten i den ekonomiska tillväxten och stabiliteten, sysselsättningen och den offentliga ekonomin på lång sikt?
- Ändamålsenligheten av strukturerna av ekonomipolitikens institutioner och den offentliga ekonomin?

3.4. Utvecklande av markanvändning och boende

Stadsbygderna under expansion måste samtidigt bemöta flera stora utmaningar som har såväl ekonomiska, sociala som miljöbetonade dimensioner. Utvecklingen av de expanderande stadsregionerna är även förknippad med hot om en allt djupare, skadlig segregationsutveckling i områdena (bl.a. regional segregation). Stadsregionerna är i allt större utsträckning även drivmotorer för ekonomin i vidsträcktare områden och hela landet.

Tema är förbundet med att befolkningen fortsättningsvis koncentreras till tillväxtcentra och särskilt till stora stadsregioner liksom även som konkurrensfaktor för boendemiljöns funktionsduglighet och kvalitet (som attraktion för företag och kunnigt folk). Detta är även förknippat med att trygga en tillräcklig planläggning och behovet av att granska planläggningen ur konkurrenssynvinkel. Boendeförhållandena är en av de mest centrala faktorerna för välbefinnande. Åtgärderna kring boendet har avsevärda konsekvenser för den offentliga ekonomin. Faktorerna kring boendet har betydande indirekta verkningar på bl.a. sysselsättningen och ekonomins strukturer. Främjandet av en koldioxidnål samhällsutveckling för att uppnå energi- och klimatmålen kräver stora förändringar på systemnivå (bl.a. vad gäller betydelsen av och potentialen för ekonomisk tillväxt som baseras på cleantech). Den allt knappare offentliga ekonomin och tillgängligheten på tjänster till följd av befolkningsstrukturens förändringar är förknippad med tilltagande utmaningar.

Kunskapsbehoven kring dessa har en intim anknytning till utvecklingen av samhällsstrukturen och lösningarna gällande markanvändning och boende samt politiken på såväl lokal, regional som nationell nivå. Utredningarna som verkställs är förknippade med behov av att stärka kunskapsbasen såväl innehållsmässigt som kring verksamhetsmodellerna. Utredningarna producerar en kunskapsbas som behövs vid såväl utveckling och planering som styrning av stadsregionerna samt vid beslutsfattande vid åtgärder i det strukturpolitiska programmet.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Vilka är de mest effektiva styrmetoderna för samhällsstrukturen och boendet?
- Hurdana ekonomiska styrmetoder finns det för att förenhetliga samhällsstrukturen? Hurdana frågor ska man beakta när man bättre än nu vill integrera konkurrensperspektivet i planeringen av områdesanvändning? Hurdana förfarandesätt och lösningar fungerar bäst vid planering och genomförande av kompletterande byggande?
- Hur kan man öka resultatet av och bundenheten i MBL-intentionsavtal mellan avtalsparter?
- Vilka är de mest effektiva åtgärderna när man strävar efter att förhindra en skadlig regional segregationsutveckling i stadsregionerna? Vilka är de centrala och kritiska åtgärderna kring markanvändning och boende när man strävar efter ett koldioxidsnålt (kolneutralt) samhälle och skapar möjligheter för koldioxidsnåla levnadsvanor i stadsregioner?
- Hur borde man inrikta och utveckla resurserna och processerna kring markanvändning och boende?
- Hurdana skulle offentligeconomiskt hållbara definitioner av servicenivån i en välfungerande samhällsstruktur vara och hur kan man uppfölja servicenivåns utveckling?

IV Ett tryggt samhälle

Stabila samhällsförhållanden, en fungerande rättsordning, samhällets funktionsduglighet och demokrati är faktorer för konkurrenskraft. Dessa har varit Finlands traditionella styrkor och under förhållanden med global digital ekonomi kan betydelsen av dem framhävas ytterligare. I bakgrunden verkar samhällets säkerhetsstrategi, där man har fäst särskild uppmärksamhet vid internationella dimensioner och den vida omfattningen av aktörsfältet för beredskap och krisledning. Näringslivets och organisationernas betydelse ifråga om samhällets beredskap och kontrollen av störningssituationer framhävs, liksom även styrning med information och säkerhetsforskningens betydelse. Som nämnt i framtidsredogörelsen framhävs kommunernas roll på aktörsnivå mer än tidigare liksom även konsekvenserna av regionförvaltningsreformen.

Inom temat har man identifierat fyra huvudteman med länkar till strategier (bl.a. säkerhetsstrategi, strategi för cybersäkerhet) som realiserar, liksom även till det dagliga beslutsfattandet och verkställandet av politik. På frågenivå har man begrundat framsynen kring den teknologiska utvecklingen (inkl. förbättrande och underhåll av kompetenser), särskilt med anknytning till teknologi i form av hot och möjligheter.

I huvudtemana hade man redan i beredningsskedet identifierat preliminära projektämnena, bl.a. under diskussioner på Aaltodagen och i statsministerns idéverkstad, samt inom arbetet kring säkerhet, invandring och cyberstrategi. En länk till beslutsfattandet om säkring av genomförandet av den plan för verkställande av strategin för invandringen 2020 som regeringen har beslutat om, samt till att tillhandahålla en avsaknad kostnads/nyttoanalys med anknytning till invandringen och därmed förknippad framsyn.

Förutom de valda tre huvudtemana innehåller fokusområdet även andra teman, till exempel den internationella politiken kring energin, i vilka det i fortsättningen torde framträda kunskapsbehov för beslutsfattande på kort sikt. För ögonblicket finns det inget akut kunskapsbehov eller någon situation av beslutsfattande, men som potentiellt tema har frågan identifierats som mycket väsentlig för beslutsfattandet. Dynamiken på den globala energimarknaden har visat sig vara snabbare än tidigare, enbart ökningen av okonventionella fossila bränslen har raskt förändrat verksamhetsmiljön under de senaste åren. Den utvecklingen blir knappast långsammare. Det finns gott om information om energibranschens världsomfattande utvecklingsförlopp men inte tillräckligt av grundlig och koncentrerad analys av de förändringar i Finlands närområden som mer direkt berör det egna, nationella beslutsfattandet. Hur kommer urkopplingen av de baltiska länderna från det ryska elnätet och inkopplingen av dem till EU:s nätverk att påverka den regionala energibalansen? Hur utvecklas Finlands beroende av Ryssland inom energiförsörjningen? Vilka är konsekvenserna av Tysklands energivändning? Ett forskningsprojekt som granskade dessa och andra liknande frågor om den internationella energipolitiken, framför allt ur Östersjöområdets perspektiv, skulle tjäna vårt beslutsfattande förutom om energi och försörjningssäkerheten även om utrikes- och säkerhetspolitiken.

4.1. Tryggt i vardagen, trygg vardag för individer

Temat innefattar bl.a. trygghet på individnivå, bl.a. invandrarperspektivet eller relationen mellan medborgaropinionen och mätbar och upplevd trygghet (t.ex. att utveckla en mätare eller kostnads/nyttoanalyser av modeller för förebyggande av olyckor, olycksfall och brott osv.). Huvudfrågan i detta huvudtema är att vilka är åtgärderna med vilka vi på bästa möjliga sätt bland olika be-

folkningsgrupper främjar en såväl god som ansvarsfull säkerhetskultur över förvaltningsområdenas gränser?

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Vilka faktorer ger invandrarna trygghet, och främst, vilka faktorer orsakar otrygghet?
- Hur löser man problem som ger otrygghet, och genom försorg av vem och med hurdana åtgärder?
- Hur skapar vi förutsättningar för undersökning av god och dålig praxis samt centrala problem kring invandring, integrering och säkerhet?
- Hur säkerställer vi inom invandrapolitiken att internationell kunskap och dito erfarenheter utnyttjas till fullo?
- Med vilka metoder kan vi tillräckligt trovärdigt observera förändringar i medborgaropinioner, sinnelag, ”folkets psykiska tillstånd/sinnelag” så att kunskapen kan användas som stöd för politiskt beslutsfattande?
- Hurdana modeller för förebyggande av olyckor, olycksfall och brott kan vi identifiera och vilka är bedömningarna av kostnaden/nyttan av dessa?

4.2. Ett tryggt samhälle som möjliggör framgång och välbefinnande

Fokusområdet disponerar och konkretiserar behov och åtgärder med anknytning till statsrådets principbeslut 2010 om samhällets säkerhetsstrategi. I strategin definieras samhällets livsviktiga funktioner och deras målstatus, de hotmodeller som äventyrar livsviktiga funktioner och eventuella störningssituationer kring dem, de strategiska uppdrag i ministerierna som krävs för att säkra funktionerna och planera kontinuiteten, grunderna av krisledande för kontroll över störningssituationer, uppföljning och utveckling av strategins verkställande samt principerna för beredskap och krisledande. Syftet med strategin har varit att undvika överlappande utveckling av resurser samt situationer där en för trygghandet av livsviktiga funktioner nödvändig prestationsförmåga inte utvecklas. Här skisserade kunskapsbehov stöder och säkrar de kunskapsbehov och -glapp som identifierats i strategin för verkställande. **Temat** omfattar bland annat frågor om kostnads/nyttoanalyser och inverkan av offentliga säkerhetstjänster (total säkerhet).

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Hur har förändringarna i den offentliga förvaltningen påverkat tjänsternas kvalitet och tillgänglighet?
- Hur har säkerheten och den lokala beredskapen utvecklats? (t.ex. regionplanering, trafik och markanvändning).

4.3. Nya teknologier som möjlighet och hot

I Finlands strategi för cybersäkerhet (statsrådets principbeslut den 24 januari 2013) konstateras att omsorgen om samhällets säkerhet är en central uppgift för statsmakten och att samhällets livsviktiga funktioner måste kunna tryggas i alla situationer. Finland är som informationssamhälle beroende av funktioner i datanät och IT-system och således även mycket sårbar för störningar som riktas mot dessa. En trygg miljö för cyberverksamhet förbättrar Finlands internationella attraktion som investeringsobjekt. Cybersäkerheten är dessutom i sig ett nytt och allt starkare område för forskning och affärsverksamhet. Den nationella cybersäkerheten och de finländska företagens framgång har samband med varandra. Verkställande av forskning, utveckling och utbildning med sikte på cybersäker-

het på olika nivåer stärker den nationella kompetensen och Finland som informationssamhälle. I Finland finns det just nu ingen helhetsbild av nuläget för cyberkompetensen och således ingen tillräcklig grund för utveckling av kir-kapacitet (kompetens, infrastruktur och resurser inom förvaltningsområdena, näringslivet och vetenskapssamhället).

I redogörelsen som planerats i samband med huvudtemat bemöter man behovet och identifierar även arbetsfördelningen mellan nationell och internationell forskning (t.ex. i relation till forskningsprogrammen EU Horizon 2020). För att ta fram en helhetsbild utreder man kompetensen kring cybersäkerheten och läget av delområden som är viktiga för forskningsverksamhet och bedömer mogenhetsgraden, särskilt i syfte att främja högskolebaserad utbildning i informations- och cybersäkerhet samt dito baserat forsknings- och utvecklingsarbete. Samtidigt säkrar man funktions säkerheten i och tillgängligheten till infrastrukturen kring den nationella forskningsverksamheten samt informationens konfidentialitet, enhetlighet och tillgänglighet, inklusive administration och lagring på lång sikt av digitala datalager för kultur och forskning. I redogörelsen främjar man det nationella och internationella utbildnings- och forskningssamarbetet inom miljön för cyberverksamhet. I utredning görs samarbete på bred bas tvärs över ministeriernas kompetensområden.

V Förvaltningen som ett verktyg

Framtidsredogörelsen beskriver en ny slags roll för förvaltningen: en experimenterande och entusiastisk verksamhetskultur måste fås att genomtränga i statsförvaltningen och kommunerna. Experimenten görs i samarbete med den privata och tredje sektorn och vid nya tester fäster man särskild uppmärksamhet vid analysering av erfarenheterna och utnyttjande av resultaten. Statsförvaltningen och kommunsektorn måste fås att samarbeta tätare för att skapa nya plattformar för experiment på lokal nivå. Reglering, offentliga upphandlingar och andra metoder måste utnyttjas för att möjliggöra experiment. I huvudtemat finansieras verksamhet som stärker en systematiskt ibruktagning av ett experimentellt och analytiskt verksamhets sätt som möjliggör detta och penetrerar styrpolicyn och dess influenslogik.

5.1. Konsekvenserna av EU:s nya klimat- och energimål 2030 för Finland

I huvudtemat kring konsekvenserna av EU:s nya klimat- och energimål 2030 redogörs för vilka frågor som framträder centralt i form av lagstiftningsförslag och policyinitiativ i EU 2014–2018 och hurdana lagstiftningskonsekvenser samt ekonomiska och andra konsekvenser förslagen har för Finland.

Kommissionens förslag, som även internationellt är betydande för klimat- och energipolitiken, är redan uppe i den politiska diskussionen, och behovet av information är motsvarar detta. En preliminär bedömning av konsekvenserna pågår, men det finns behov av fördjupande arbete. Det behövs konsekvensutvärderingar såväl inom sektorn för utsläppshandel som inom sektorerna utom denna, inklusive sektorspecifika konsekvenser.

Här är det fråga om en process som beräknas ta ett par år, under vars olika skeden man kommer att behöva forskningsdata som stöder beslutsfattandet. Det fattas preliminära beslut och görs linjedragningar i frågan eventuellt redan i år. Utgående från de allmänna linjedragningarna kommer det sannolikt att ges förslag till lagstiftning om paketet i nästa år.

I synnerhet kring frågorna som är viktiga för Finland behövs det fördjupande kunskap om det nya paketets konsekvenser. Dessa frågor kompletteras delvis utgående från den preliminära bedömningen av konsekvenserna samt efter kommissionens policyinitiativ som utfärdas senare. De har anknytning till bl.a. cleantech-sektorn och exportindustrin. Temat omfattar även en utvärdering av lederna för utsläppsreduktion inom sektorer utom utsläppshandeln och kostnader för lederna. Man ska dessutom under olika kalkylpremiss utvärdera nivån av nödvändiga utsläppsreduktioner i Finland. För landet är det även viktigt att man utvärderar hur markanvändningssektorn (LULUCF) beaktas när man definierar framtida mål. Klimat- och energimålen är starkt kopplade till främjandet av resurseffektivitet och bioekonomi samt cleantechs exportmöjligheter, vilka i planen för en totalreform av forskningsanstalter och -finansiering öppnas i huvudtemat 'De möjligheter som knapphet och grön tillväxt innebär'. Samarbetet mellan temana ifråga är kritiskt.

Klimatpanelen kan även föreslå förslag till temahelheten EU2030. Panelen har rollen av att stärka dialogen mellan vetenskap samt klimat- och energipolitiken så att den producerade kunskapen fås i bättre användning. Panelen producerar bl.a. utvärderande översikter och diskussionsinlägg.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Vilka är konsekvenserna av de nya målen då de granskas i vid omfattande?
- Vilka är konsekvenserna av de nya målen för exportindustrin, cleantech-sektorn och bioenergin och den gröna ekonomin?
- Hurdana är möjligheterna till utsläppsreduktion bland branscherna utom utsläppshandeln samt kostnaderna kring möjligheterna? Hurdana nivåer av kostnadsreduktion är att förvänta för Finlands sektor av icke-reduktionshandeln då nivåerna beräknas med olika kalkylpremisser?
- Vilka lagstiftningsförslag och policyinitiativ genererar kommissionens förslag?
- I vilka situationer och hur inom olika sektorer har olika policyåtgärder (skatter, utsläppshandel, matningstariffer, gröna certifikat, normer osv.) den bästa effekten?

5.2. Kunskap som konkurrensfördel för samhället

Det ekonomipolitiska ministerutskottet beslutade den 19 november 2013 om att verkställa en nationell servicekultur med dithörande servicekanal. Servicekanalen är en kommunikationshelhet som gör det möjligt att öppna nya informationskällor för användning av tjänster på enhetliga sätt samt att lättare skapa dem genom att möjliggöra enhetliga gränssnitt för olika informationskällor. De i temat föreslagna prioritetsvalen sammanfaller med såväl ICT 2015-arbetsgruppens förslag som regeringens framtidsredogörelse och regeringsprogram. Det framträdde forskningsfrågor även i samband med förberedelserna (15–16.9.2014) för mässan ”Avoimen tiedon hyödyntämisen mahdollisuus Suomen menestyksen ja hyvinvoinnin avaimen” (möjligheterna att utnyttja öppen information som nyckel till framgång för och välbefinnande i Finland) som stödde verkställandet av framtidsredogörelsen.

Idag finns det en väldig mängd data i olika databaser i Finland som inte på bästa möjliga sätt kan åtkommas för nyttobruk. Många av dessa data kunde utnyttjas för att utveckla näringsverksamhet, vid riskhantering och i beslutsfattande om dessa, ifall de formaterades i en form som lättare kunde användas med hjälp av positionsdata och lokaliseringsteknik. Med hjälp av enhetliga gränssnitt mellan olika informationskällor och kompatibla system kunde informationen i dem även sammankopplas och jämföras med funktioner och resurser i samhällets olika delområden i enlighet med det ekonomipolitiska ministerutskottets beslut.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Hurdana möjligheter finns det eventuellt för att utnyttja automation, servicekanaler, positionsdata och lokaliseringstjänster inom olika applikationsområden?
- Hur borde distributionen och användningen av positionsdata ordnas i en verksamhetsmiljö med nationella servicekanaler, med beaktande av bl.a. kraven i INSPIRE-direktivet?
- Hur kan informationen (inklusive metadata) harmoniseras så att sam användningen av materialen är lättare?
- Hurdana applikationer för användarsnitt behövs för användning av informationen (positionsdata, in-situ material, tidsserier) bland olika användargrupper? Hur ska man presentera informationens kvalitet för användarna? Hur ska data ställas till förfogande så att de är tillförlitligt tillgängliga (gränssnitt vs. laddningstjänster)? Vilken roll spelar privata företag i produktionen av tjänsterna? Hur kan man utnyttja teknologi för satellitlokalisering i en verksamhetsmiljö med nationella servicekanaler? Hurdana möjligheter finns det för att utnyttja servicekanaler, positionsdata och lokaliseringstjänster inom olika applikationsområden (t.ex. trafik, städer, hälsa, invånare, säkerhet, miljön, fastigheter, användningen av naturtillgångar)?

Utredningsprojekten kunde även producera beskrivningar för integrering av positionsdatalager och lokaliseringstjänster i den nationella servicearkitekturen, utkast kring integreringen och till den offentliga förvaltningens rekommendationer (JHS) samt applikationsexempel på integrering av servicearkitektur och positionsdatainfrastruktur (separat valda applikationsområden).

Med den planerade verksamheten strävar man efter att ställa redan existerande vetenskapliga verktyg (t.ex. simulationsteknik) förvaltningen och planerarna till förfogande för att underlätta modellstödd testning och utvärdering av olika policyalternativ. Inom området för metodutveckling har man funderat på ett eget projekt för att utnyttja forskningsdata i lagberedningsarbete, affärsverksamhet och planering där syftet skulle vara att producera verktyg och metoder för raffinering av forskningsdata så att de bättre än tidigare utnyttjas såväl i beslutsfattande som för att skapa ny affärsverksamhet. Konkret är avsikten att svara på utmaningen bl.a. genom att utveckla en webbtjänst som tjänstgör som en distribuerad framsynsplattform mellan förvaltningens olika organisationer och som även kan utnyttjas i företagets planering av affärsverksamhet, t.ex. när man jämför konsekvenserna av olika policyalternativ i samarbete med förvaltningen. Genomförandet av projektet har redan delvis inletts med att kartera möjligheter att i ministeriernas verksamhet utnyttja de metoder för utvärdering av konsekvenser som används vid institut för sektorsforskning. Ett mer omfattande utnyttjande kräver dock en mer omfattande resursfördelning än vad som nu är fallet. Som resultat skulle uppstå sådana öppna modeller för utvärdering av konsekvenser som produceras efter nätverksprincipen och kan utvidgas och återanvändas, och med vilka intresseorganisationer, experter och beslutsfattare kan testa och jämföra konsekvenserna av olika politikalternativ. Det skulle även lyckas bättre än tidigare att involvera medborgarna och intressegrupper.

5.3. Effektivisering av utvärderingarna av konsekvenserna av EU-initiativ

För helheten och inverkan av Finlands EU-politik är det viktigt man framsynt utreder vilka lagstiftnings- och policyinitiativ framträder som EU-prioriteter och genom modeller för utvärdering av konsekvenserna utreder vilka lagstiftningskonsekvenser samt ekonomiska och andra konsekvenser initiativen har för Finland. Syftet med forsknings- och utredningsprojektet är att framför allt stöda statsrådets åsiktsbildande och beslutsfattande samt öka inflytandet för Finland EU-politik och främja förbättrandet av EU-regleringens funktionsduglighet. Det är viktigt för Finlands EU-politik att man ser de sakligheter som ska påverkas framsynt. I projektet beskrivs förfaranden för utvärdering av konsekvenserna av nuvarande EU-initiativ från kommissionen samt förvaltningsstyrning av och utvecklingsförslag gällande förfarandena. Syftet med projektet är, för att stärka grunden för beslutsfattandet gällande EU-ärenden, att utveckla en modell för utvärdering av förslag till EU-lagstiftning och för framsynen kring och konsekvenserna av policyinitiativ.

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Vilka frågor framträder som centrala förslag till EU-lagstiftning och policyinitiativ 2014 – 2018?
- Vilka lagstiftningskonsekvenser samt ekonomiska och andra konsekvenser har initiativen för Finland?
- Vilka av dessa prioriteter borde kunna påverkas framsynt?
- Hurdana är arrangemangen för nuvarande konsekvensutvärderingar ifråga om EU-initiativ och med hurdana system får man en framsynt konsekvensutvärdering som stöder statsrådets och annat nationellt beslutsfattande,

- samt skapar en praktisk, nationell modell för framsynthet kring EU-initiativ och utvärdering av konsekvenserna?

5.4. Nya verktyg för styrning och stöd för en försökskultur

Så som även framtidsredogörelsen linjerar ska Finland övergå från en kultur som planerar till en som presterar. Den nuvarande styrningen efter en modell av uppifrån nedåt och rationellt beteende ger i en komplex värld av ömsesidiga beroenden inte längre nödvändigtvis det bästa önskade resultatet i samhället. Idag framträder allt mer en ny trend av tänkande som beaktar faktorerna kring människornas beteende bättre än tidigare när man väljer former av styrning och realisering. Tillämpande av vetenskapen om beteendekonometri på det samhälleliga beslutsfattandet ingår i strävandet efter beslutsfattande utgående från belägg.

På ett styrningsgrepp som beaktar människornas beteenden kan man tillämpa försöksverksamhet naturligt, smidigt överföra, duplicera och förädla goda lösningar till större fördelar och snabbt avstå från mindre lyckade försök. Det ger styrningen mer smidighet och flexibilitet. En sådan verksamhetsmodell tar medborgarna starkare med i beredningen och verkställandet av ärenden och gör det samtidigt möjligt att utgående från människornas behov finna lösningar, planera tjänster och bedöma deras funktionsduglighet samt kombinera den offentliga och privata sektorns kompetenser.

Det finns internationella erfarenheter av beteendebaserad styrning och i vissa europeiska länder har man skapat särskilda enheter för att göra verksamheten tväradministrativ och säkra den (bl.a. MindLab-funktionen i Danmark eller den beteendevetenskapliga enheten i Storbritannien, som nyligen lösgjordes från premiärministerns kansli och infördes i NESTA Think Tank). En sådan enhet eller funktion kan tas under granskning och kritisk bedömning såväl vad gäller en enskild motion eller dito instrument som servicekonceptet. Försök i bästa utföranden är kontrollerade prestationer där man kan lära sig av erfarenheterna och lära sig att dela. Syfte är att identifiera användarnas erfarenheter och perspektiv bättre under utnyttjande av hindren, förutsättningarna och ändringsbehoven för nya verktyg eller åtgärder.

Det har inletts en diskussion i bl.a. regeringen och tjänstemannaledningen i Finland om behovet av att reformera vår uppfattning om den samhälleliga styrningen. Frågan har bl.a. tagits upp i det internationella projektet för Framtida administrationer. För att säkra en bättre och mer verkningsfull policystyrning och dito utvärdering av regeringens urval av verksamhetsmetoder föreslås en systematisk kartering av nödvändigheten av och verksamhetsförutsättningarna för nya slags verksamhetsmodeller utgående från internationella goda erfarenheter och fungerande praxis. Karteringen av internationella modeller kan göra att man effektivare hittar funktionsdugliga lösningar genom att man lär sig av modellerna och tillämpar praxis som fungerar i dem. Resultaten av utredningsverksamheten som utförts i huvudtemat tjänar det pågående projektet OHRA, som ingår i centralförvaltningsreformen (projektiden är utsatt till slutet av 2014).

Forskningsfrågor är bl.a.:

- Vilka är de bästa praxis för att genomföra styrpolicy och försöksverksamhet på statsrådsnivå internationellt?
- Hurdana styrverktyg ingår i praxis där man tillämpar beteendevetenskapliga grepp och metoder som tillämpar försök?

- Vad skulle krävas för att stärka en sådan verksamhet i Finland? Vilka ändringar skulle behövas (i lagstiftning, styrning, organisatoriska strukturer, verksamhetsmetoder och verksamhetskulturen)?
- Vad kan man lära av den privata sektorns och andra länders verksamhetsmodeller vad gäller innovation och nya problemlösningar (jfr MindLab-modellen eller ”Nudge” -verksamheten, som tillämpas i bl.a. Storbritannien och Danmark)?

Den föreslagna utredningen och därav eventuellt påföljande försök har anknytning till verkställandet av framtidsredogörelsen och utvecklandet av styrpolicyn och styrsystemet, mer omfattande till regeringens och kanslichefernas diskussion om försökskulturen. Förslaget är kring inledning och utvärdering av en eventuell framtida försöks- och testverksamhetsmodell utgående från vars resultat man kan bl.a. besluta om med hurdana strukturella lösningar inflytandet av Finlands politik-administrativa styrning kan stärkas i fortsättningen.